

УДК 378.147

Є. О. Безсмертний**ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД
УПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Розглянуто питання впровадження сучасних інформаційних технологій в системі вищої освіти України та інших країн світу. Проаналізовано питання, що становлять основу освітнього процесу в дистанційному навчанні, особливої дистанційного навчання на відміну від традиційних форм навчання. Виявлено проблеми, які потребують негайного вирішення в розглянутому напрямі.

Ключові слова: дистанційна освіта, сучасні інформаційні технології, особливості дистанційного навчання.

Постановка проблеми. В останнє десятиріччя дистанційні освітні технології як в Україні, так і в усьому світі набули інтенсивного розвитку. Стрімкий розвиток упровадження сучасних інформаційних технологій пов'язаний насамперед із можливістю створення систем масової безперервної освіти, забезпечення передачі знань і доступу до різноманітної навчальної інформації нарівні, а іноді й більш ефективноше від традиційних засобів навчання.

Довготривала мета розвитку дистанційної освіти у світі – надати можливість кожній людині, котра навчається і знаходиться у будь-якому місці, пройти курс навчання у тому чи іншому коледжі або університеті.

Глобальне впровадження сучасних інформаційних технологій у всі сфери діяльності у провідних країнах світу, насамперед у США та Західній Європі, формування нових комунікацій і сучасного інформаційного середовища стали не тільки початком перетворення традиційної системи освіти, але й першим кроком до формування інформаційного суспільства.

На відміну від освітнього середовища в Україні, у США, Японії та деяких країнах Європи (Німеччині, Франції) вже створені і діють віртуальні університети і коледжі, які надають освітні послуги у сфері дистанційних інформаційних технологій шляхом розробки і впровадження різноманітних дистанційних курсів у процес навчання.

Метою цієї статті є дослідження питань, що становлять основу освітнього процесу в дистанційному навчанні, а також стану впровадження сучасних інформаційних технологій як невід'ємного елемента дистанційного навчання в окремих управлінських вузах і досвід інших країн у цьому напрямку, виявлення не вирішених до цього часу проблем.

Виклад основного матеріалу. Слід зазначити, що в Україні створення таких віртуальних дистанційних коледжів та університетів ще

не набула розповсюдження, але це можна пояснити деякими причинами:

- відсутністю необхідної підтримки з боку державних органів освіти;
- необхідністю значних фінансових витрат на початковому етапі створення таких закладів;
- відсутністю спеціалістів і викладачів, які володіють професійними навичками організації навчання у дистанційних навчальних закладах;
- відсутністю необхідного технічного обладнання для організації навчання у дистанційному навчальному закладі;
- відсутністю механізмів стимулювання створення і розвитку системи дистанційних навчальних закладів.

Аналіз шляхів розвитку дистанційного навчання у світі свідчить про різноманітність його моделей у розвинутих країнах і країнах, які розвиваються, що обумовлено різними підходами в освітній політиці цих держав. Зрозуміло, що пряме копіювання таких моделей неможливе, проте використання досвіду провідних країн світу дозволяє створити оптимальну модель розвитку системи дистанційного навчання, адаптовану до національних особливостей нашої держави.

Слід визнати, що наша держава поки що відстає від провідних країн світу в розвитку і використанні сучасних інформаційних технологій для підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації спеціалістів різних сфер діяльності. Це пов'язано з недостатнім рівнем підготовки кадрів у сфері створення і використання дистанційних технологій, недосконалою нормативно-правовою базою та іншим. Однак, незважаючи на вказані проблеми, кількість студентів і слухачів, які хочуть навчатися, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології, вже зараз досить велика і постійно зростає.

Розвиток дистанційної освіти і використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, на наш погляд, буде сприяти у майбутньому вирішенню певних завдань, а саме:

- підвищенню загальноосвітнього рівня суспільства;
- розширенню доступу до вищої і післядипломної освіти, включаючи аспірантуру і докторантуру;
- задоволенню потреб й інтересів суспільства в цілому та окремої особистості;
- підвищенню кваліфікації і перепідготовки спеціалістів у зв'язку з переходом на нові технології.

У наш час перед освітніми системами постає багато проблем. Традиційні технології як очного, так і заочного навчання не в змозі задовольнити потребу всієї молоді в отриманні вищої освіти, у зв'язку з чим у світі спостерігається тенденція стрімкого зростання чисельності студентів, які навчаються заочно з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Водночас зростає чисельність вищих

навчальних закладів, які використовують у своїй діяльності дистанційні технології навчання.

Наприклад, у такій країні, як Швеція, кількість студентів, котрі навчаються, використовуючи технології дистанційної освіти, становлять понад 70 %. Це пов'язано насамперед із низькою оплатою за навчання (дешевше у два і більше разів у порівнянні з традиційною освітою) у зв'язку з відсутністю затрат на дорогу і проживання, а також за рахунок раціональнішого використання основних фондів навчального закладу. Відносно низька оплата за навчання забезпечується також за рахунок більш концентрованого надання й уніфікації змісту освітніх програм, орієнтованості технологій дистанційного навчання на більшу кількість студентів, за рахунок економії використання навчальних аудиторій.

Також однією із причин використання інформаційно-комунікаційних технологій є можливість навчатися у зручний для студента час і в зручному для нього місці. При цьому строк навчання не має обмежень і може перериватися залежно від бажання студента і його фінансових можливостей.

Таким чином, можна констатувати, що необхідність використання інформаційно-комунікаційних технологій у дистанційному навчанні зумовлена низкою обставин:

- сучасними вимогами, які ставляться до освіти у наш час;
- кількістю бажаючих, охочих отримати освіту, пройти перепідготовку у зв'язку зі змінами на ринку праці;
- обмеженими можливостями вищих навчальних закладів у наборі абітурієнтів;
- інтернаціоналізацією вищої освіти і міжнародною інтеграцією в освіті.

Необхідно також зазначити, що дистанційне навчання на основі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій розширює завдання викладача, який повинен координувати пізнавальний процес, вдосконалювати курси, котрі він викладає, підвищувати творчу активність і кваліфікацію відповідно до інновацій. Позитивний вплив справляє таке навчання і на студента, підвищуючи його творчий та інтелектуальний потенціал за рахунок самоорганізації, прагненням до знань, умінням користуватись комп'ютерною технікою і самостійно приймати відповідальні рішення. Якість отриманої освіти з використанням дистанційних технологій забезпечується за рахунок висококваліфікованого професорсько-викладацького складу і використання у навчальному процесі кращих навчально-методичних матеріалів і контролюючих тестів із дисциплін.

Одним із провідних навчальних закладів, який активно впроваджує інформаційно-комунікаційні технології дистанційного навчання в Україні, є Національний технічний університет «Київський політехнічний інститут», де на факультеті фізики і технологій розроблено

систему, яка надає можливість спостерігати і керувати експериментом, що проводиться через Web-сервери. Основна мета такої системи – активне використання сучасних інформаційних технологій дистанційного навчання і проведення дистанційних експериментів.

Міжрегіональна академія управління персоналом (МАУП) – ще один вищий навчальний заклад, де було запроваджено сучасні інформаційні технології в навчанні. У складі цього закладу було створено нову організаційну структуру – Інститут дистанційного навчання. Створення такого структурного підрозділу супроводжувалося розробкою нового змісту освітнього процесу. Першоосновою дистанційного навчання у вузі стало спеціалізоване програмно-методичне забезпечення (навчальний план, програми дисциплін, які вивчаються, та інше), що є найголовнішим у процесі навчання. Ще однією важливою складовою успішного впровадження систем дистанційного навчання у вузі стало створення низки регіональних центрів, котрі наблизили навчання до місця проживання студентів. Сьогодні діє понад 100 таких регіональних навчально-консультативних центрів у Харкові, Дніпропетровську, Львові, Запоріжжі та інших містах України.

Проведений аналіз досвіду впровадження дистанційного навчання в Україні дозволяє зробити **висновок**, що найбільш серйозними проблемами, які потребують негайного вирішення, є такі:

- створення відповідного нормативно-правового забезпечення;
- розробка навчально-програмного забезпечення дистанційного навчання;
- підготовка висококваліфікованих кадрів викладачів;
- розробка системи контролю якості навчання;
- подальший розвиток технічного забезпечення.

Список використаних джерел: 1. Кремень В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті і формування інформаційного суспільства / В. Кремень // Информатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2006. – № 6. – С. 5–9. 2. Тавгень И. А. Дистанционное обучение: опыт, проблемы, перспективы / И. А. Тавгень. – Минск : БГУ, 2003. – 218 с. 3. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : наказ М-ва освіти і науки України від 25 квіт 2013 р. № 466 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>. 4. Про затвердження Вимог до вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, наукових, освітньо-наукових установ, що надають освітні послуги за дистанційною формою навчання з підготовки та підвищення кваліфікації фахівців за акредитованими напрямками і спеціальностями : наказ М-ва освіти і науки України від 30 жовт. 2013 р. № 1518 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/1518.doc>.

Надійшла до редколегії 22.05.2015

Бессмертный Е. А. Дистанционное образование: отечественный и зарубежный опыт внедрения современных информационных технологий

Рассмотрены вопросы внедрения современных информационных технологий в системе высшего образования Украины и других стран мира. Проанализированы вопросы, составляющие основу образовательного процесса при дистанционном обучении, особенности дистанционного обучения в отличие от традиционных форм обучения. Выявлены проблемы, требующие незамедлительного решения в рассмотренном направлении.

Ключевые слова: дистанционное образование, современные информационные технологии, особенности дистанционного обучения.

Bezsmertnyi Y. O. Distance education: domestic and international experience of implementing modern information technologies

The issue of implementing modern information technologies in the system of higher education in Ukraine and other world countries is considered. The issues forming the foundation of the educational process in distance learning and features of distance learning in comparison to traditional forms of learning are analyzed. On the basis of the development of distance education in the world the author insists on solving specific problems related to increasing the general educational level of the society, expanding access to higher and postgraduate education, satisfying the needs and interests of the society in the whole and an individual, advanced training and retraining of specialists related to the transition to new technologies.

The author stresses on the necessity of using ICT in distance learning, which is caused by several factors related to the modern requirements that apply to education at present time, by the number of applicants who want to get an education, to go through retraining due to the changes on the labor market, by limited possibilities of universities in recruiting students, by the internationalization of higher education and international integration in education.

In the conclusion of the article the author insists on solving specific problems related to the creation of corresponding normative and legal regulation, development of training and software provision of distance learning, training of highly qualified personnel of professors, development of the system for monitoring the quality of education, further development of technical support.

Keywords: distance education, modern information technologies, features of distance learning.

